

Bir Kadın Sağlığı Merkezinde Yapılan Yeni Düzenlemeler Sonrasında Değerlendirilen Cinsel İstismar Vakalarının Analizi

Analysis Of Sexually Abused Cases Evaluated After The New Arrangements In A Woman's Health Center

Şule ÖZEL, Hatice KANSU ÇELİK, Yeliz ÇATAK, Şebnem ÖZYER, İmahan TÜRKERİ, Yaprak ENGİN ÜSTÜN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı, Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Ankara, Türkiye

ÖZ**Giriş:** Cinsel istismara uğrayan kadınların uzun dönem ruhsal ve bedensel iyilik halinin korunması için yapılacak kurumlar arası işbirliğinin önemini vurgulamaktır.**Gereçler ve Yöntem:** Ocak-Eylül 2017 tarihleri arasında, SBÜ. Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı, Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi Merkezi'ne başvuran cinsel saldırı mağduru adli vakalar hastanemiz adli vaka birimindeki kayıtlardan retrospektif olarak analiz edildi. Cinsel istismar vakalarının yaş, gravida, parite, gebelik durumu, medeni durumu, vakaya eşlik eden makam, aynı olay için kaçınıcı adli muayenesi olduğu, yatış durumu, darp bulgusu, yapılan testler, kim tarafından muayene edildiği, Cinsel İstismar Vaka takip kartı (CİV takip kartı) doldurup doldurulmadığı, aydınlatılmış onam varlığı, olay zamanı, alkol-narkotik kullanımı kayıtlardan çıkarıldı.**Bulgular:** Ocak-Eylül 2017 tarihleri arasında hastanemizde 14 bilirkişi inceleme raporu, 182 iddet müddeti raporu düzenlenmesi için muayene, 16 kadın mahkum muayenesi, 31 cinsel istismar hastası ve 7 trafik kazası-suisid-elektrik çarpması nedeni ile gebe kadına durum bildirir rapor düzenlemesi yapılmıştır. Haziran 2017 sonrası değerlendirilen muayenesi yapılan 9 vakaya CİV takip kartı verildi.**Sonuç:** Uygun tedbirler alınmadığı takdirde cinsel istismarın kadının beden ve ruh sağlığı üzerine olan zararlı etkileri progresif bir etki gösterebilir. Bu mağdurların uzun dönem sağlığı için kurumlararası koordinasyonun önemi büyüktür.**Anahtar kelimeler:** Cinsel istismar, kadın, kurumlararası işbirliği**ABSTRACT****Aim:** To highlight the importance of interinstitutional collaboration for the long term mental and physical health of sexually abused women.**Material and Methods:** Sexually abused forensic cases who were admitted to University of Health Sciences Zekai Tahir Burak Women's Health, Health Application and Research Center between January-September 2017 were retrospectively evaluated from the records in forensic cases unit. Ages, gravidity, parity, presence of pregnancy, marital status, attending institution, number of admissions as forensic case previously, hospitalization, presence of assault, tests performed, by whom she was examined, whether the 'Sexually abused case form' was filled, presence of informed consent, alcohol-substance abuse were noted from the records.**Results:** Between January-September 2017, 14 expert opinion reports, 182 'period of delay' reports, 16 woman prisoner examination reports, 31 sexual abuse reports, 7 reports for pregnant women due to traffic accident-suicide-electric shock were arranged. Sexually abused case form were filled for 9 women after June 2017**Conclusion:** Unless appropriate precautions are taken, sexual abuse can cause progressive harmful effects over the mental and physical health of women. Interinstitutional collaboration is vital for the long term health of these women.**Keywords:** Sexual abuse, women, interinstitutional collaboration

Yazışma Adresi/ Correspondence Address:

Hatice Kansu Çelik

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı, Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi

Talatpaşa Bulvarı, Samanpazarı, Ankara, Türkiye

Tel/Phone: +90 505 7786372

E-mail: h_kansu@yahoo.com

Başvuru tarihi: 02.10.2017

Kabul tarihi: 07.10.2017

Giriş

Adli tabiplik hizmetleri Adli Tıp Kurumu'na bağlı birimlerce yürütülmekle birlikte Sağlık Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarla desteklenmektedir. Adli tabiplik hizmeti bir bilirkişilik hizmetidir (1). Adli tıpla ilgili bölüm veya bilimlerinde çalışan uzmanlar, adli olaylarda resmî bilirkişi olmakla birlikte bunun dışındaki diğer hekimler, mahkemeler-hâkimler veya Cumhuriyet savcılıkları tarafından görevlendirildiği takdirde adli tıpla ilgili konularda bilimsel ve teknik görüş bildirebilmektedir (2, 3). Cinsel saldırı, kurbanla ilişkisine bakılmaksızın herhangi bir kişi tarafından kurbanı yönelik yapılan cinsel temas, istenmeyen cinsel yorum veya gelişme sağlamak amacı ile yapılan davranışlar, kişinin cinselliğini düzenlemek amacı ile zor kullanarak veya tehdit ile yapılan girişimlerdir (4).

Amacımız hastanemize başvuran cinsel istismar vakalarını analiz ederek bu bireylerin muayenesi ve takibinde kadının ruhsal ve bedensel iyilik halinin korunması için yapılacak kurumlar arası işbirliğine ışık tutmaktır.

Gereçler ve Yöntem

Ocak-Eylül 2017 tarihleri arasında, SBÜ Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı, Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezine'ne başvuran cinsel saldırı mağduru adli vakalar hastanemiz adli vaka birimindeki kayıtlarından analiz edildi. SBÜ Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi; 24 saat hizmet veren, tanı-tedavi imkânları geniş ve merkezî konumdaki bir sağlık kuruluşudur. Hastanemiz Adli Bilirkişilik hizmetlerinin verildiği ve mesai saatleri dışında, adli vakaların ilk adli muayenesinin ve rapor tanziminin yapıldığı bir merkezdir. Ocak 2017 itibarı ile temel misyonu kadın sağlığının korunması ve geliştirilmesi olan hastanemiz, cinsel taciz ve tecavüz vakalarının değerlendirilmesi ve mağduru yaşadığı travmanın fiziksel ve ruhsal etkilerinin takibi ve tedavisine yönelik Adli vakaların kabulü, kanıtların elde edilmesi, muhafazası, Adli Tıp Kurumu'na teslimi konusunda ilgili kanun, yönetmelik ve genelgeleri inceleyerek ve kurumlar arası iletişim sağlayarak bazı düzenlemeler yapmıştır. Tüm uzman hekim, asistan hekim, acil servis hemşireleri ve sorumlu hemşirelere cinsel saldırı muayene prosedürleri, delillerin elde edilmesinin yasal boyutu, adli vaka yönetimi, kaydı ve delillerin muhafazası konusunda eğitim verilmiştir. Cinsel saldırı muayenesi için aydınlatılmış onam formu düzenlenerek, mağduru kendisine yapılacak işlem basamakları, muayeneden vazgeçme hakkı olduğu, iç beden muayenesinin ne olduğu, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve gebelik riski açısından kan testleri yapılacağı konusunda bilgilendirilme yapıp onamı alınmıştır. Yapılan test sonuçlarının takibini kolaylaştırmak ve gebelik durumunu erken aşamada tespit edebilmek amaçlı 'takip kartı' düzenlenerek mağduru takiplerini başka merkezde de yapabilmesi sağlanmıştır. Mesai saatleri içerisinde ilk kez başvuran cinsel saldırı mağdurları Adli tıp Kurumu'na yönlendirilmesi, 18 yaş altı ve mental retarde vakaların ise; Kamu Hastaneleri Kurumu'nun ilgili yönetmelikle düzenlediği Çocuk İzlem Merkezleri'ne erişmesi ilgili savcılar ile temas kurularak sağlanmıştır. Yaş sınırı olmaksızın yasal tahliye (rahim tahliyesi) işlemleri kabul edilmekte, gerekli hemşirelik bakımı, sosyal hizmet ve psikolog desteği verilmektedir.

Hastanemizde cinsel istismar vakalarının muayenesine ek olarak iddet müddeti muayeneleri, kadın mahkumların muayeneleri ve savcılık emri ile gelen her türlü adli muayene yapılmakta ve durum bildirir rapor düzenlenmektedir. Savcı tarafından verilen yetki ile bilirkişi raporları verilmektedir. Cinsel istismar vakalarının yaş, gravida, parite, gebelik durumu, medeni durumu, vakaya eşlik eden makam, aynı olay için kaçınıcı adli muayenesi olduğu, yatış durumu, darp

bulgusu, yapılan testler, kim tarafından muayene edildiği, Cinsel İstismar Vaka kartı (CİV takip kartı) doldurup doldurulmadığı, aydınlatılmış onam varlığı, olay zamanı, alkol-narkotik kullanımı kayıtlardan çıkarıldı. Verilerin frekans analizi SPSS 15 ile yapıldı.

Bulgular

Ocak-Eylül 2017 tarihleri arasında hastanemizde 14 bilirkişi inceleme raporu, 182 iddet müddeti raporu düzenlenmesi için muayene, 16 kadın mahkum muayenesi, 31 cinsel istismar hastası ve 7 trafik kazası-suisid-elektrik çarpması nedeni ile gebe kadına durum bildirir rapor düzenlemesi yapılmıştır. Haziran 2017 sonrası değerlendirilen muayenesi yapılan 9 vakaya CİV takip kartı verildi ve aydınlatılmış onam alındı. Vakaların klinik ve demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. İstismar vakalarının %58.1' i en az 5 gün önce gerçekleşmişti. Alkol kullanan 1 hasta vardı ve narkotik kullanımı olan hiçbir hasta tespit edilemedi.

Tablo 1: Cinsel İstismar vakalarının klinik ve demografik özellikleri

Cinsel istismara uğrayan hasta sayısı	31
Cinsel İstismar Vaka kartı verilen hasta n (%)	9 (%3)
Yaş, Ortalama değer± Standart Sapma	22±10.6
< 18 yaş, n (yüzde)	9(%29)
< 22 yaş, n (yüzde)	18(%58)
Gravid Medyan(min-max)	1 (0-2)
Parite Medyan(min-max)	0 (0-2)
Medeni durum	
Bekar, n (%)	24(%77.4)
Eveli, n (%)	5(%16.1)
Boşanmış, n (%)	2(%6.5)
Vakaya eşlik eden makam n(%)	
Kolluk kuvveti	26(%83.9)
Yok	5(%16.1)
Adli muayenesi ilk olan vaka sayısı n (%)	22(%71)
Yatış verilen vakalar n (%)	10(%32.3)
Darp bulgusu olan vakalar n(%)	7 (22.6)
Gebelik durumu	
Var n (%)	12(%38.7)
Mevcut gebeliğin ortalama gebelik haftası	13.5
Gebelik tahliyesi için başvuran vaka sayısı	(%29)
Cinsel Yolla Bulaşan Hastalık Testi yapılan hastalar n(%) (CYBH)	22(%71)

Tartışma

Cinsel istismar vakalarında ilk adli muayene ve kati rapor verme yetkisi adli tıp kurumu veya ilgili teşkilatlarındadır. Sağlık bakanlığına bağlı hastanelerde görev yapan hekimler mesai saati dışında savcının onayı ile gelen cinsel istismar mağdurlarının muayenesini ve durum bildirir rapor düzenleme görevini yapmakla sorumludur. Gündüz vardiyasında gelen ilk adli muayene talepleri Adli Tıp Kurumu'na yönlendirilir (Adli tıp grup başkanlıkları, Şube müdürlükleri). 18 yaş altı ve/veya mental retarde kişilerin ilk adli muayenesi Çocuk izlem merkezi (ÇİM) tarafından yapılır. Mağdura yapılan suçun başlangıç tarihinde mağdur

18 yaşın altında ise mağdurun o anki yaşına bakılmaksızın ÇİM'e yönlendirilir. Savcının izni ile getirilen cinsel istismar vakalarının muayenesi kişinin istemi ve imkan varsa bayan hekim tarafından yapılmaktadır. Mağdurun Hekim tarafından kimlik kontrolünü takiben cinsel saldırı adli muayene rızası alınmalıdır (5). Acil hayati destek gereken müdahalelerin sonrasında öncelikle yapılması gereken delillerin toplanmasıdır. Sonrasında yaraların ve sağlık problemlerinin tedavisi, cinsel yolla bulaşan hastalık varlığının değerlendirilmesi ve önleyici tedbirlerin alınması, gebelik için koruyucu tedbirlerin alınması ve mağdura psiko-sosyal destek sağlanması ve olay nedeni ile mağdura uzun dönemde oluşabilecek fiziksel ve ruhsal etkileri izlemek ve tedavi edebilmek amacı ile mağdurun takibi gelir. TCK 5237 nin 102.maddesinde 2014 tarinde yapılan değişiklik sonrası özel durumlar dışında adli vaka muayenesine psikolog eşlik etmesi zorunluluğu kalkmıştır (6). Cinsel saldırılarda hekim hastaya dış ve iç beden muayenesi yapar. Eküvyon çubukları ile vajenden ve/veya rektumdan sperm örneği, DNA analizi için şüpheli bölgelerden örnekler alınır ve incelenir. Laboratuvar, röntgen ve ultrason tetkikleri yaptırılabilir. VDRL-TPHA, gonore kültürü, trikomonas fresh preparat, HIV, HBS - Anti HBS, HCV, BHCG tetkikleri yapılır. Mağdura verilecek tedavi için savcı izni gerekmez, kişinin rızası olması yeterlidir. Oluşabilecek muhtemel gebeliklerin önlenmesi için korunmasız ilişkiden sonra 5 gün içinde acil kontrasepsiyon uygulanabilir ve kontrasepsiyon ne kadar kısa sürede yapılırsa istenmeyen gebelikleri önleme olasılığı o kadar fazla olur. Bu amaçla 50 mikrogram etinil estradiol içeren oral kontraseptiflerden günde iki defa 2 şer adet veya 30 mikrogram etinil estradiol içeren oral kontraseptiflerden günde iki defa 4 er adet veya Ulipristal asetat 30 mg kullanılabilir. Oral kontraseptif verildikten sonraki 2 saat içinde kusma olursa rapel doz verilir. Hekim önerisi ve hastanın kabulü ile cinsel yolla bulaşan hastalık profilaksisi yapılır. Cinsel saldırıya maruz kalan vakalar profilaksi uygulanmaz ise %43 ünde cinsel yolla bulaşan hastalık geliştiği bildirilmektedir (7). Kişi CYBH tedavisini semptomlar çıkmadan veya çıktıktan sonra yaptırabilir. İstismar vakalarının tedavisindeki ihmalleri ve gecikmeleri önleyebilmek amacı ile hastanemizde cinsel istismar vakaları tedavi kitleri oluşturduk. Bu kitlerin içinde cefixime 400 mg, azithromycin 1 gr, metranidazol 2 gr (alkol alması için uyaralım) ve Ulipristal asetat bulunmaktadır. Mağdurların HIV temas sonrası profilaksi için ilgili merkezlere yönlendirilmesi önemlidir. Mağdurların istismar yapan kişinin serolojisi bakılana kadar HIV temas sonrası profilaksi alması gerekmele beraber ülkemizde HIV profilaksi için kullanılan antivirallerin maliyeti devlet tarafından ödenmemektedir. Serolojisi negatif olan vakalara Hepatit B immün profilaksi için 14 gün içinde hepatit B aşısı ve açık – kirlı yarası olan mağdura tetanoz profilaksisi önerilmektedir. Özel durumlar dışında mağdurun muayenesine psikoloğun eşlik etmesi gerekmede mağdura olayın uzun dönem etkilerinden korunması için psikolog takibine girmesi önemlidir. Hastanın eline, ilk defa hastanemiz tarafından oluşturulan tedavinin işlendiği ve takibi içeren adli vaka takip kartı ve rıza belgesinin bir nüshasını vermekteyiz (Şekil 1). Sağlık bakanlığı bünyesinde adli vakaların yönetiminde hekim yönlendirecek bir birim olmaması nedeni ile yaptığımız düzenlemeler Adli Tıp Kurumu ve Adalet Bakanlığının ilgili mercileri ile görüşerek gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1: Adli vaka takip kartı

KİMLİK BİLGİLERİ	
Adı Soyadı	
TC Numarası	
Dosya No	
Adli Birim Kayıt No	
Takip Eden Poliklinik	
Takip Eden Doktor	

- UNUTMAYINIZ**
- Gebelik tespit ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların kontrolü için 6 ay süresince hastanemiz kadın doğum polikliniğine gelmeniz gerekmektedir.
 - Kontroller ilk muayeneden 2 hafta, 3 hafta, 3 ay ve 6 ay sonrası için planlanmıştır.
 - Cinsel olarak aktifseniz 6 ay süre ile kondom kullanınız.
 - Psikolog desteği kurumumuzda verilmektedir, talebiniz olursa bildiriniz.
 - Kanama, ateş, kusma, şiddetli ağrı vb... durumunda acil servise başvurunuz.
 - Takiplerinize gelmediğiniz takdirde sorumluluk size aittir.

PLANLANAN TAKİPLER		
Doktorunuz sizi belli aralıklarla takip edip gerekli tedavi ve tetkikleri uygulayacaktır.		
TAKİP	YAPILAN TETKİKLER	MUAYENE BİLGİLERİ / ALINAN TEDAVİ
1.Takip (Kabul)	VDRL-TPHA: Gonore Kültürü: Trikomonas fresh preparat: HIV: HBS ag-Anti HBS: HCV: BHCG:	
2.Takip (2 hafta sonra)	BHCG: HCV:	
3.Takip (3 hafta sonra)	BHCG: VDRL:	
4. Takip (3 ay sonra)	VDRL: HCV: HBS ag: HIV:	
5.Takip (6 ay sonra)	HIV: HBS ag: HCV:	

Sonuç olarak, zamanında ve yerinde tedbirler alınmadığı takdirde cinsel istismarın kadının beden ve ruh sağlığı üzerine olan zararlı etkileri progresif bir etki gösterebilir. Bu mağdurların uzun dönem sağlığı için, Adli Tıp Kurumu, adli birimler, Sağlık Bakanlığı ve Aile Bakanlığının bütüncül bir yaklaşımla koordinasyonuna ihtiyaç vardır.

Kaynaklar

1. CMK, Madde 62-73.
2. 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu Kanunu
3. 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun, Madde 10 World Report on violence and Health. Geneva, World Health Organization, 2002.
4. Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Adli tabiplik hizmetlerinin yürütülmesinde uyulacak esaslar; 22.09.2005, Genelge 2005/143;
5. TCK 5237.
6. WHO. Sexually Transmitted and Other Reproductive Tract Infections. A guide to essential practice.